

مروری بر مسکن ترامادول، آنچه گروه پزشکی باید بدانند

دکتر سعیده سرجمعی* - دکتر حسین حسینیان مقدم**

*فوق تخصص روانپزشکی کودک و نوجوان، مرکز مشاوره دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
**متخصص پزشکی قانونی و فلوشیپ سم‌شناسی بالینی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، بیمارستان لقمان حکیم، مجموعه مسمومین

نویسنده پاسخگو: تهران، کارگر جنوبی، بیمارستان لقمان حکیم، بخش مسمومین، صندوق پستی ۱۳۱۸۵-۴۹۴

hassanian@sbm.ac.ir

تقریباً هیچ رشته‌ای در پزشکی وجود ندارد که با مسکن‌ها سروکار نداشته باشد. ترامادول یک مسکن صناعی جدید در دنیا و خصوصاً در کشور ماست که در رشته‌های مختلف پزشکی کاربرد دارد. از زمان معرفی آن در سال ۱۹۷۷ در آلمان، این دارو در کشورهای دیگر خصوصاً در

فعال نموده یا ایجاد علائم ترک نماید، مطرح شود. بسیاری از مردم و پزشکان بر این باورند که کدیین دارویی مخدر است که ایجاد وابستگی می‌کند و در مقابل ترامادول دارویی غیرمخدر است لذا خطر ایجاد وابستگی ندارد. نتیجه آن که به دلیل ناآگاهی، احتمال وابستگی و سوء مصرف بالا می‌باشد.

ترامادول بروز بالایی در ایجاد عوارضی نظیر سرگیجه، تهوع، یبوست و خواب‌آلودگی دارد. تشنج حتی در دوزهای درمانی و در اوایل درمان ممکن است اتفاق بیفتد. ریسک تشنج با تجویز همزمان ترامادول و SSRI و TCA و الکل و سایر موادی که از طریق CNS اثر می‌کنند و نیز با سابقه تشنج بالاتر می‌رود. اثر ضد درد ترامادول تنها با استامینوفن کدیین که یک مسکن مخدر ضعیف است قابل مقایسه می‌باشد. به علاوه ترامادول یک محدودیت دوز دارد که آن را برای استفاده در دردهای تشدید شونده نیازمند تیتراسیون، غیر قابل استفاده می‌سازد. نهایتاً این دارو به نحو قابل توجهی نسبت به سایر مسکن‌های معادل، گران‌تر می‌باشد (۱).

شاید بتوان در موارد زیر مصرف ترامادول را بر سایر مسکن‌ها ترجیح دانست:

۱. بیماران با کاهش فعالیت آنزیمی CYP2D6 (۱۰٪ قفقازی-ها) که کدیین مؤثر نمی‌باشد گرچه ترامادول نیز در این موارد اثراتش کم می‌شود.
۲. زمانی که NSAIDs کنترااندیکه است مثلاً در موارد اولسر پپتیک، بیماری قلبی، بیماری کلیوی، خونریزی فعال و آسم
۳. در بیمارانی که نیاز به مسکن مخدر دارند ولی دپرسیون تنفسی و سایر عوارض مخدرها احتمال خطر برای بیمار ایجاد می‌کند، مانند مواردی که توراکوتومی به هر علتی برای بیمار انجام شده باشد.
۴. در بیمارانی که دردهای مزمن داشته و قادر به تحمل عوارض جانبی مخدرها و NSAIDs نباشند.

اروپا مورد استفاده قرار می‌گیرد (۱). این دارو که از حدود ۵ سال قبل به شکل رسمی در بازار ایران وارد شده است در حال حاضر به راحتی در دسترس بوده و بدون نسخه در اختیار بیماران کشورمان قرار می‌گیرد (۲). موارد عمده استفاده ترامادول به عنوان مسکن در دردهای متوسط و شدید است. این دارو در حال حاضر به شکل قرص‌های ایرانی و خارجی ۵۰ و ۱۰۰ میلی‌گرم در داروخانه‌ها در دسترس عموم قرار داشته و به سرعت جایگزین مسکن‌های قدیمی‌تر شده است. ترامادول دارای یک مکانیسم دوگانه است: اثرات آگونیستی ضعیف روی رسپتور μ و اثرات مهاری باز جذب سروتونین و نورآدرنالین که نهایتاً سبب اثرات مهاری روی انتشار درد در نخاع می‌شود. بنابراین این دارو منافع و مضرات مشخصی در مقایسه با سایر مسکن‌های در دسترس دارد. موارد استفاده متعددی از این دارو در دردهای حاد و مزمن وجود دارد هم چنین از این دارو استفاده‌های غیرتسکینی نیز می‌گردد (۱).

براساس گزارش‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی میزان فروش این دارو از سال ۱۳۸۳ به میزان ۲۴ میلیون قرص به ۱۶۲ میلیون قرص در سال ۱۳۸۴ و ۳۵۰ میلیون قرص در سال ۱۳۸۵ رسیده که نشان دهنده ۱۴/۶ برابر رشد فروش قرص تنها در عرض ۲ سال است (۲). آمار بخش مسمومین بیمارستان لقمان نیز نشان دهنده افزایش قابل ملاحظه مسمومیت و عوارض دارویی ترامادول است به نحوی که ۲۳۹۶ بیمار در سال ۱۳۸۵ به علت مصرف و سوء مصرف این دارو در مجموعه مسمومین بیمارستان لقمان بستری گردیده‌اند که ۱۵٪ موارد بستری مسمومین را به خود اختصاص دادند (۳).

از ترامادول به عنوان جایگزینی مناسب برای بیمارانی که کاندید خوبی برای دریافت مسکن‌های مخدر نیستند نام برده شده است. این دارو چندین مشکل دارد که استفاده از آن را برای کنترل دردهای معمول محدود می‌کند. برخلاف ادعاهای گذشته، ترامادول می‌تواند به عنوان دارویی که وابستگی ایجاد کرده و یا وابستگی را مجدداً

References

1. Radbruch L, Grond S, Lehmann KA. A benefit assessment of tramadol in the management of pain. *Drugs*. 1996; 15: 8-29.
2. Hassanian-Moghaddam H, Kolahi AA. Tramadol intoxication /abuse: a new issue on high-access population. 6th Annual Congress of Asia Pacific Association of Medical Toxicology; 2007; 12-14 December, Bangkok, Thailand
3. Hassanian-Moghaddam H, Pajoumand A. A one-year epidemiological study of acute poisoning among adults and adolescents admitted to loghman Hospital, Tehran between 2005 and 2006. *Pajouhandeh*. 2007; 12 (57): 169-76. [Persian]